

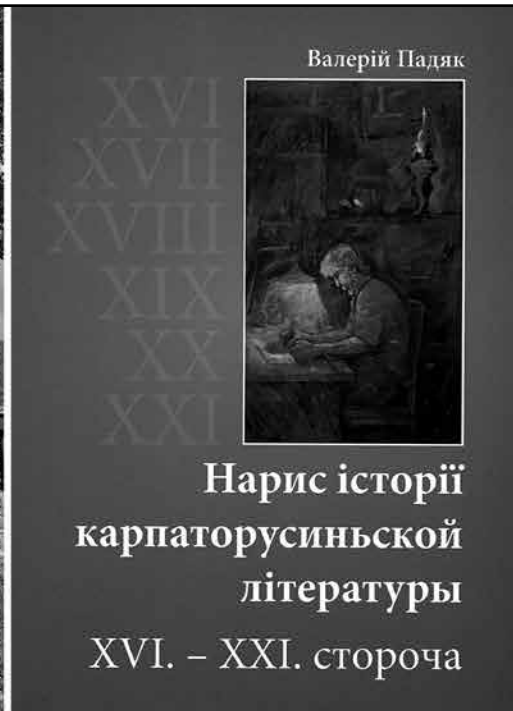
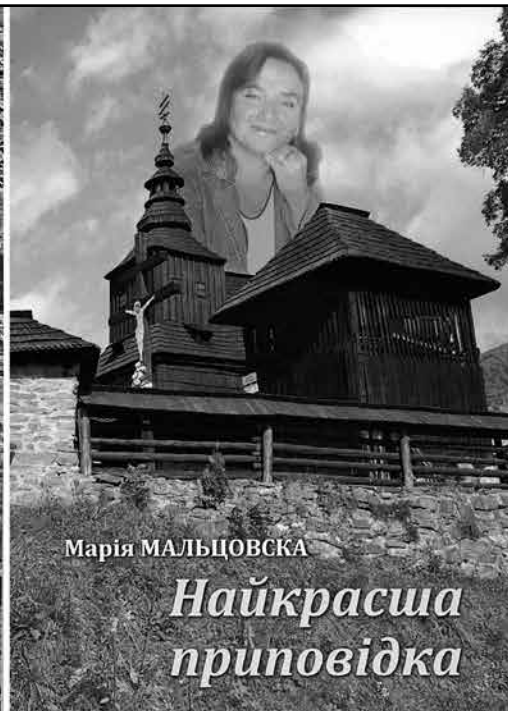
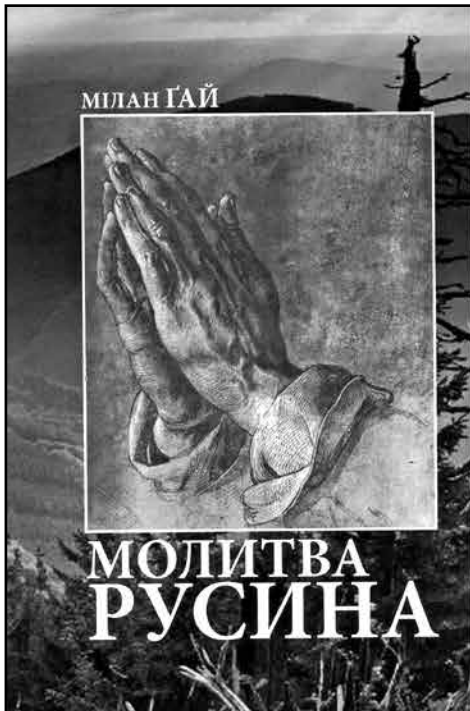
НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСКИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СР

р. XXIII • ч. 1 • 30. януара 2013

<http://www.rusynacademy.sk>

Дві святочны акції Пряшівської університету

В рамках святкування 15-річного юбілею взнику (1997) Пряшівської університету (ПУ) в Пряшові было почас цілого минулого року зорганізованы много різних акцій. Дві з них были тісно повязаны тыж з карпаторусиністів і людми, які в тій сфері успішно діють: **міджінародна научна конференція** під назвов **Універзіта в контексті змін**, яка ся одбыла **28. – 30. новембра 2012**, і **святочне засідання Научной рады ПУ в Пряшові – 3. децембра 2012** у салі Чорного орла у центрі міста Пряшів.

На уведженій конференції была представлена і проблематика розвою і выслідків карпаторусиністичных штудій. Як знаме, карпаторусиністика ся на ПУ як на єдиній універзіті в СР розвивать скоро од часів єї взнику, точніше од року 1998, што значить, же єї історія є зарівно і історію розвою ПУ, яка під свої крыла – вдяка фінанчній підпорі штату і довгодоным ініціативам русинських лідрів – взяла в році 1998

Інштут народностных штудій і чуджіх языків з Одділінём русиньского языка і культуры. Одділіня о 10 років пізніше (2008) ся стало основов про взник днешнёго самостатного **Інштуту русиньского языка і культуры ПУ**, котрый уж помалы пять років досягує солідны выслідкы як в педаґогічній, так і научній сфері роботи: реалізує два високошкольскы штудійны програмы, організує акції домашнёго і міджінародного характеру і є акцептованов інституцій в рамках карпаторусиністичных штудій в світі. Дану проблематику на конференції представила директорка Інштуту русиньского языка і культуры ПУ **доц. ПгДр. Анна Плїшкова, ПгД.**, а то в презентації під назвов **Карпаторусиністика в контексті історії Пряшівської універзіты**. На конференції выступило приближно 80 реферуючих і їх рефераты будуть опублікованы в самостатнім зборнику, який выйде того року.

(Продовжіня на 2. стор.)

• У звязі із святкованём 15-річного юбілею взнику Пряшівської університету ректор ПУ проф. РНДр. Р. Матлович, ПгД., оцінив Памятнов плакетов ПУ творчіх робітників універзіты. Міджі оціненыма была і директорка ІРЯК ПУ доц. ПгДр. А. Плїшкова, ПгД.

Найновшы штири публікації

Кінцём новембра і в децембрі 2012 вышли штири найновшы русиньскы неперіодичны видання, котры наісто потїшать наших читателїв. Іде о зборники віршів: **Молитва Русина** Мілана Гая (видаватель: **Академія русиньской культуры в СР**) і **Ружа під облаком** Гелены Гіцовой-Міцовчіной (видаватель: **Сполук русиньских писателїв Словеньска**). Таксамо і послідні дві публікації вышли в едіції Сполку русиньских писателїв Словеньска – вибір найліпшой короткой прозы Марії Мальцовской – **Найкрасша приповідка** і хосенна одборна публікація автора з Ужгороду, конкретно Валерія Падяка – **Нарис історії карпаторусиньской літератури XVI. – XXI. стороча**.

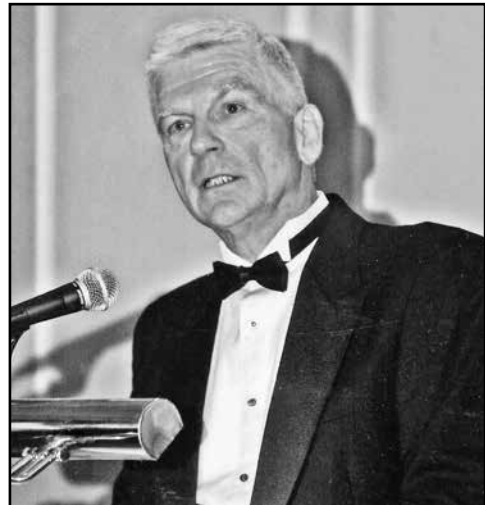
Вшыткы спомянуты видання, які фінанчно підпорив Уряд влады СР з програму **Культура народностных меншын 2012**, будуть збогачінём літературы і культуры Русинів на Словеньску і за єго границями.

- р -

Проф. П. Р. Маґочіови уділять титул „doctor honoris causa“

Научна рада Пряшівської універзіты (ПУ) в Пряшові на своїм засіданню **10. децембра 2012** на основі пропозиції Інштуту русиньского языка і культуры ПУ продіскутовала **Пропозицію на уділіня честного титулу „doctor honoris causa“ у одборі Історія професорови Торонтьской універзіты Др. Павлови Робертови Маґочієви**.

Тот титул уділює Научна рада ПУ вызначным домашнім і заграничным особностям, котры ся вызначным способом заслужили о розвою демокрації і уменя, а выслідкы їх діятельства мають окремый вызнам і резонанцію в Словеньській републіці і за єй границями. 3. децембра 2012 тот титул із рук ректора ПУ проф. РНДр. Рене Матловича, ПгД., перевзяв проф. культурной антропології на Томпсоновій універзіті в Кемлупс в Канаді – Дейвід З. Шеффел. **Святочный акт передання честного титулу проф. П. Р. Маґочієви ся одбуде почас святочного засідання Научной рады ПУ в юні 2013.** В тім часі проф. Маґочій навщівить Словеньско і Пряшівску універзіту як учитель історії карпатських Русинів на 4. річнику Міджінародной літнєй школы русиньского языка і культуры – **Studium Carpatorum 2013**, што бесспорно движне кредит того міджінародного едукачного проекту, організатором котрого є Інштут русиньского языка і культуры

• Член Канадської кралівської академії наук, професор Торонтьской універзіты – **П. Р. Маґочій** буде на пропозицію Інштуту русиньского языка і культуры ПУ і на основі рішїня Научной рады ПУ в році 2013 Пряшівсков універзітов оцінений честным титулом „doctor honoris causa“.

(ІРЯК) ПУ в Пряшові. Уділіня честного титулу проф. Маґочієви почас реалізації літнєй школы таксамо можеме розуміти як оцініня дотеперішнёго діятельства ІРЯК ПУ, але главно як принос оціненого професора к розвою історії вобцім, але і історії карпатських Русинів окреме, як і розвитку карпаторусиньских штудій в словеньскім і міджінароднім контексті.

- аз -

Тото чісло виходить вдяка

Я. Шмайдови і С. Ганікови зо Свідника

На зачатку рока (в році 2012 аж до серпня) наші і Ваші *Народні новинки* не мають ніяку штатну дотацію, також вітають поміч кожного добродителя, котрий би споміг приправі, виданню і дістribуції новинок. Вшитки дотеперішні добродителі-спонзори ся проявили як свідомі Русини, котрим не є єдно, ці *Народні новинки* будуть виходити, або ні. За себе, за творців новинок і за вшитких наших читателів, передплатителів, сполупрацівників і сімпатизантів вшитким добродителям дякуєме, бо своїм добродительством нелем продовжили видавання того уж понад 20-річного русинського періодика, але через него помогли заховати плураліту поглядів на русиньскы народностны проблемы, што є неоддумным критерієм екзистенції кожного демократичного общества.

Потішыло нас, же ряды наших дотеперішніх добродителів ся знову розросли. В новім році як першым хочеме спеціально подякувати двом добродителям, котры підпорили видання першого тогорічного чісла *Народных новинок*: Інж. Янови Шмайдови і Мгр. Славкови Ганікови зо Свідника. Щиро дякуєме. Наконєць припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити видання далшых тогорічных чісел *Народных новинок*, може на наш банковый рахунок чісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.і: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, робочка Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый чек, адресований на *Rusín a Ľudové noviny*, обчанське здружіня, яке видавать споминаны новинки.

А. З., шефредактор

Позвання на Studium Carpatho-Ruthenorum 2013

Інститут русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшові Вас позывать на *Studium Carpatho-Ruthenorum 2013* – 4. річник Міжнародной літньої школы русинського языка і культури, котрый буде 9. – 30. 6. 2013. Пригласкы ся приймають он-лайн найпізніше до 1. марца 2013 на адресі urjk@unipo.sk, респ. на поштовій адресі: Prešovská univerzita, Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, Nám. legionárov 3, 080 01 Prešov, Slovenská republika.

Інформації о попередніх річниках проекту і о новім річнику найдете на <http://www.unipo.sk/pracoviska/urjk>.

Вінчованя до нового 2013 року

Дорогы наші читателі, до нового 2013 року желаєме Вам міцне здоровя, певне родинне щастя, ліпше фінанчне забезпечіння і много успіхів у роботі на благо нелем себе, але і нашої отчизны і нас Русинів.
А. З.

Дві святочны акції Пряшівської університету

(Закінчіня з 1. стор.)

Другов акціов было святочне засідання Научной рады ПУ, в програмі якого 3. децембра 2012 было передаваня честного титулу „doctor honoris causa“ професорови культурной антропології Thompson Rivers University в Кемпупс (Бритська Колумбія, Канада) Дейвідови З. Шеффелови – на пропозицію Інституту ромських штудій ПУ.

Програм славностного засідання членів Научной рады ПУ в контексті святкованя 15-річного юбілею заложіння Пряшівської університету понукнув вгодный і достойный простор тыж на оцініня выбранных творивых робітників

– Памятнов плакетов ПУ. З рук ректора ПУ проф. РНДр. Рене Матловича, ПгД., в тот день собі оцініня перевзяло коло 60 людей, а міжжі нима і директорка Інституту русинського языка і культури ПУ – доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД. Тот факт можеме поважувати за гонорацію роботи як особы, так інституції, а зарівно і як доказ того, же карпаторусиністика в контексті розвою ПУ уж має своє достойне місце і же вислідкы ей роботи суть акцептованым приносом про ПУ.

Ку гратулантам ся припоєє і редакція Народных новинок і Русин.

-аз-

20. научный семінар карпаторусиністики

Інститут русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшові од року 2009 реґуларно організує научны семінары карпаторусиністики. Так тому было і 28. новембра 2012 в просторах засідальні деканкы ФГПН ПУ, де ся одбыв юбілейный, уж 20. семінар карпаторусиністики.

Присвячений був першому русинському романописцеві і визначній світській і духовній особности русинської історії – о. Емілови Кубекови. З рефератом о тім діятелєві выступив ПаедДр. Франтішек Данцак, член Світової академії русинської культури з центром в Торонті, котрого бы сьме могли за єго довгорічний інтерес о Еміла Кубека назвати „кубекологом“. Ёго реферат мав назву: Еміл Кубек – душпастыр, родолюб і першый русинський романописець у пряшівській області.

Семінар отворила доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра привітала участников і реферуєного. Вступом до темы семінара было промітання интересного фільму о Емілови Кубекови, в котрім были і автентичны матеріалы самого Еміла Кубека. Потім доц. Плішкова представила реферуєного і єго виданы публікації.

В далшій части Ф. Данцак приближыв свою роботу і интерес, котрый го поганяв в збераню матеріалів і в далшій баданю, жебы ся о родолюбиві дізнав штонай-веце і інформації міг передавати далє, може і путєв научных семінарів. Представив свої публікації виданы о Кубекови ту на Словенську, але і Кубекови творы, які были виданы в Америці, де еміґровав, жив і умер.

По рефераті наслідовала дискусія, яка была выкликана зробленов роботом реферуєчим в даній області. **Зденка ЦІТЯКОВА**, штудентка 4. річника ПУ, комбінації русинський язык і література – витварне уменя

19. семінар карпаторусиністики з погляду нас штудентів

3. октобра 2012 на Пряшівській університеті ся одбыв далшый, уж 19. із серії Научных семінарів карпаторусиністики – в рамках четвертого річника того довгодоного проекту Інституту русинського языка і культури ПУ в Пряшові. На семінар прияла позвання визначна особность міжжі войводиньскыма Русинами в Сербії – лінгвістка, редакторка і урядна тлумачнічка Мгр. Гелена Медєші з Нового Саду.

Гелена Медєші прочітала реферат на тему *Язык Русинів у Войводині, сучасный стає розвоє і перспективы до будущности*. Тема была интересна і про нас штудентів, бо сьме іщі не мали можность стрітити ся з живым языком войводиньских Русинів, котры по распаді Югославії жыють днесь у Сербії і Хорватії. Правду повісти, думали сьме, же не буде про нас леґке порозуміти їх язык, но уж при першых словах пані Медєші было яснє, же в тім проблем не буде, бо тот язык є подобный виходословацькым діалектам, найвеце може земплінському, в сусідстві котрого жыєме і мы Русини. Войводиньскы Русини, як сьме ся дізнали на семінарі, свій язык называють „руски язык“ (в розуміню русинський), а себе ідентифікують як „Руснаци“. Войводиньскы Русини ся голосять к тым самым карпатськым Русинам, які жыють на території Словачії, України, Польщі, Мадярська, Румунії. Были сьме несподіваны, же їх кодифікований язык нам найвеце припоминає земплінськы діалекты. Як знаєме з обшчих інформацій о славянських языках і їх діалектах, діалекты Земпліна суть інтеґралнов частєв западной группы славянських діалектів (без русинських земплінських діалектів, котры належать к виходным славянськым діалектам). Но войводиньскы Руснаци ся не чують быти Слова-

ками. З Русинами їх вяжуть такы знакы: азбука як графічна система їх літературного языка, грекока-толицьке віросповіданя („руська віра“), котре было в минулости стотожнёване з народнов ідентитов, то значіть, терміны грекокатилици і Русини ся розуміли як синонімы, котры ся часто і замінявали. Но а в непосліднім ряді, як сьме мали можность пере-свідчити ся і на семінарі, язык войводиньских Руснаків має много сполочных лексем не зо списовым словацькым языком, але з виходословацькыма діалектами, а то саме платить і о русинських діалектах на Словачії.

З реферату сьме ся дізнали і много далшых, новых про нас інформацій. Што нас зашкочило найвеце, то была біланція кількості Русинів у Войводині. На території Войводини Русини жыють уж понад 260 років, але в послідніх роках ся їх кількість зменшує. В році 1971 жыло в рамках бывшой Югославії 25 000 Русинів, но по скінчіню обчанської войны в Югославії (1991 – 1995) ся Русини мусили зась етабловати у нововзникнутых державах – Сербії і Хорватії. Кідь попозераме до минулости, войводиньскы Русини все жыли богатым культурным животом, організовали фестівалы, выдавали і дондєсь выдають свою періодіку (*Руске слово*, *Заградка*, *Мак*, *Шветлосц...*), множество неперіодичных видань (белетрія, научна література, учебники...), мали в Новім Саді, котрый був і є дондєсь їх культурным центром, своє народностне высиланя в штатній телевізії і радіу, мають выбудовану школьску систему і понад 30 своїх посланців у парламенті. В році 1945, наприклад, публіковали выше 600 книг. Тото вшытко мусили в рамках Сербії і Хорватії наново обновлявати.

У своїм рефераті ся Г. Медєші сконцентровала

главно на школьску систему і уровень школованя войводиньских Русинів, а таксамо і на розвоє языка. Першу гімназію войводиньских Русини заложили в році 1945, а аж в році 1981 vznikла катедрa русиністики, котра зачала поступно виховлявати школованых людей, котры могли русинський язык учіти в основных школах, і так ся зачало зміцнёвати народностне чуття молодой генерації. Ожывліню народного духа помагав розвоє языка, який поступно ся збогачовав новыма словами, потребныма на поменованя новых реалій. Лінгвісты ся притім снажили хосновати стары лексемы, котры сі войводиньскы Русини принесли як свою дідовизну з „Горніци“, як называють край своїх предків (днесь околиця Требішова і Михаловець), і дати їм нове або шырше значіння. Дакотры з них заникли і были вытиснуты неологізмами, але дакотры ся заховали, і молоды Русини їх прияли за свої.

Якраз в ожывліню интересу о розвоє языка видить пані Медєші перспективу про захованя народности нелем Сербії, Хорватії, але ай на Словачії, і в других державах, де жыють в сучасности Русини. Залежить од нас, од молодой генерації, як ся к материнському языку своїх предків поставиме. Не є аж таке важне визначовати лінгвістами територію, з котрой лексемы, котры Русини актуално хоснують походять, скоріше їх утримати у практичнім животі і, самособов, доповнєвати новыма словами, котры приносить доба і нова сполоченська ситуація. Має правду, бо мы сьме нова генерація Русинів, на котрій є, абы ся язык далє розвивав, збогачовав, але і шырив міжжі Русинами уж од дітиньского, респ. передшкольського і школьського віку.

Яна СТАШКОВА, штудентка 2. річника ПУ, комбінації русинський язык і література – фізика

• За чільним столом наукового семінара присвяченого І. Кізакові і Ш. Гойдичови сиділи репрезентанти сполуорганізаторських інституцій: (зліва) директорка СНМ – МУК ПгДр. О. Глосікова, др. н., директорка ІРЯК ПУ доц. ПгДр. А. Плїшкова, ПгД., і председа РКООАД у Пряшові Мгр. Г. Бескид. Фотка: З. Цітрякова

Вызнам І. Кізака і Ш. Гойдича

24. новембра 2012 в просторах рєшаврації „Грант“ у Пряшові ся одбыв одборный семінар під назвов *Теоретічно-практичний визнам Івана Кізака і Штефана Гойдича в освітнє-культурнім животі Русинів на Словєнську*. Семінар організовало Русиньске культурно-освітнє общество А. Духновича в Пряшові ведно із Словєнським народным музеєм – Музеєм русиньской культуры в Пряшові і Інститутом русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові.

На зачатку семінара єго участници мали можность сі попозерати выставку о животі і творчості визначных культурно-освітніх діятелів першой половини 20. стороча – Іванови Кізакови і Штефанови Гойдичови.

Семінар вступным словом отворив Мгр. Гавриіл Бескид, автор проекту, котрый фінанчно підпорив Уряд влады СР з грантовой сістємы Култура народностных меншын 2012. Привітав участників і реферуєчїх і высловив потїшіня з того, же ся такий семінар по довшім часї подарило зреалізовати.

Програм семінара представила і модерувала ПгДр. Ольга Глосікова, др. н. На інтересну тему з нашої минулости приправило рефераты вісем реферуєчїх.

З першым рефератом выступив Мгр. Гавриіл Бескид, котрый прибижыв особности нашої історії і зробив вступ до проблематики. Далшыма реферуєчїма были: ПаєдДр. Франтішек Данцак із темов Штефан Гойдич і Іван Кізака – *визначны особности в історії грекокатолицької церькви і церьковного шкільства в першій половині 20. стороча*, Мгр. Валерій Падяк, к. н., з рефератом Др. Іван Кізака і проблема оцінїня еволюції карпаторусиньской літературы другой половини 19. – зачатку 20. стороча: упадок русофілства, стагнація „мадяронства“ ці кришталізація русинства?, Мгр. Михал Глеваянєк із темов Священник Др. Іван Кізака – *зоставитель зборника літургічных текстів під назвов „Зборник церьковных пісень“ як одповідь на мадярізачный утиск той doby*, доц. ПгДр. Анна Плїшкова, ПгД., на языкову тему Язык учебників Др. Іоанна Кізака про церьковны народны школы Русинів і сучасный русиньскый язык, а Марія Гірова з рефератом Творчії і актуалный одказ освітної і едукачной роботи Івана Кізака і Штефана Гойдича на полю розвитку читалень Общества А. Духновича в условиях окресной організації Русиньского культурно-освітнього общества А. Духновича в Снині, і наконець ПгДр. Ольга Глосікова, др. н. – *Іван Кізака як директор интернату Пряшівской грекокатолицькой півцоучительской препарандії*. Вшыткы рефераты, котры были прочітаны або обяг котрых з недостатку часу ці неучасти реферуєчого був лем курто представленый організаторами, будуть публікованы в приправлєванім зборнику.

По рефератах наслідовала діскузія, яка не зістала невыужыта. Наконець організаторы подяковали реферуєчїм і участникам за активну участь на семінарі і высловили желаня, жебы ся таких одборных семінарів організовало веце, затоже в нашої історії є много особностей, котры собі таку, а наїсто і векшу, позорность заслужать.

Бк. Зденка ЦІТРЯКОВА, студентка 4. річника ПУ, комбінації русиньскый язык і література – витварне уменя

• Главным організатором і ініціатором семінара о І. Кізакові і Ш. Гойдичови був Мгр. Г. Бескид, котрый окрем того, же выступив з главным рефератом, отворив і модеровав малу выставку о їх роботі і творчості. Фотка: З. Цітрякова

6. засідання Выбору про народностны меншыны

6. децембра 2012 представителі Русинів (Я. Калиняк, Я. Липиньскый) і Українців (М. Рыбакова, Р. Договіч) у Выборі про народностны меншыны і етнічны ґрупы Рады влады СР про людьскы права, народностны меншыны і родову рівноцінность мали предложыти сполочне выголошіня, же представителі за Русинів у выборі репрезентують русиньску меншыну на Словєнську, а представителі за Українців репрезентують українську меншыну на Словєнську. Выголошіня ся мало підписати 7 днів перед засіданєм. Але не стало ся так.

Мало ся так стати на основі моєї жадости на 5. засіданю, де єм настолів вопрос, же хто суть „Русины-Українці“ і чом беруть од штату фінанчну підпору, кідь такой народности не є. Хоць пані Каконі, награднічка за Українців у выборі, з текстом была согласна, підписати го не могла, бо не є членков wyboru. А. Договіч написав, же выголошіня не підпише, і тот пункт з програму засідання був стягнутый. Што бы ся стало, кідь выголошіня Українці підписали? Ясно, же бы потвердили, же „Русинів-Українців“ нїт. Суть лем Русины, і суть лем Українці, і была бы міджі нами дружба. А „Русины-Українці“ і їх обчаньске здружїня „Союз Русинів-Українців Словєнской републіки“ (СРУСР) выпали бы із ґры. Не могли бы дістати пінязі од штату на реалізацію своїх проєктів. Не могли бы робити фестивалы в русиньскім реґіоні, бо „русиньско-української“ культуры нїт. Самы бы робили русиньскы фестивалы і по нашому, по русиньскы, а не по українськы, бо сітуація бы їх к тому вела. А проблем бы був вирішений на наш хосен. Українці свою культуру на русиньскых селах не мають а мусили бы на фестивал до Свідника возити фолклорны колектівы з далекой України. Позвали бы сьме їх як наших гостів. Сітуація про Українців, главно про СРУСР, была у выборі така важна, же на 6. засідання пришов сам председа СРУСР Петро Сокол, котрого підпредседа нашого wyboru привітав як свого гостя. П. Сокол дістав слово у програмі засідання і повів, же таке выголошіня Українці не можуть підписати, бо Русины і Українці – то єден народ і єдна культура, а мы четверо (Калиняк, Липиньскый, Рыбакова і Договіч) в тім выборі представляме єден народ – „Русинів-Українців“, а же маме у Свіднику сполочный фестивал уж 66 років. Але не повів, же **то є українізачный фестивал і про нас шкодливый, бо є народностно ліквідачный**. Далє повів, же з єго поглядом є согласна і Русиньска оброда на Словєнську (РОС) і же суть з РОС договорены, же фестивал „Русинів-Українців“ буде у Свіднику продовжовати і далє, а они не доволять никому го зліквідовати, притім позерав на мене і на пана Липиньского. І так ся потвердило то, што выголосила Окресна організація Русиньской оброды у Свіднику, же **сучасне началство РОС зрадило ідею русиньского народного возроджїня**. Є то правда. За тото бы сучасне веджїня РОС уж не мало далє выступати як репрезентант народностной політики Русинів міджі людми. **Панове зо сучасного началства РОС роблять нам Русинам лем ганьбу**. Добрі єм предпкладав, же кідь хочеме продовжовати в русиньскім народнім русі, на Словєнську мусить vznikнути дашто інше як РОС. **Зато є добрі, же vznikла нова платформа – Округлый стіл Русинів Словєнска**, а ту главне слово будуть мати одборници на культуру, історію, язык, але не председове обчаньских здружїнь тіпу Русиньска оброда на Словєнську! Наш погляд є такий, же мы Русины сьме независлы од Українців а наша культуры є інакша, як культура Українців, бо „Русинів-Українців“ – нїт.

Я выступив у діскузії на выборі з тым, **абы сьме одсудили выголошіня культуры єдной народности за культуру іншой народности, як діло негуманне і некультурне**. Але на тото не была нияка реакція од представителів народностных меншын, бо вшыткы были розладжены і розгаданы довгым боєм за зліпшіня розпочту на рік 2013. **Русинам знижыли роспочет на 200 тїсяч євр, але Чехы пропонували, жебы нам іщі убрали – аж на 176 тїсяч і даный розділ придали Чехам**. З тым сьме самособов не могли быти согласны, бо выслідкы списованя людей свідчать о тім, же Чехы тратять позицію з минулости што до кількосты жытелів в СР.

Мгр. Ян КАЛИНЯК, член Выбору про народностны меншыны і етнічны ґрупы за Русинів

Розділїня штатной дотації на розвой культуры народностных меншын з Уряду влады СР на рік 2013

Мадяре – 2 600 000 €, Ромове – 588 000 €, Русины – 200 000 €, Чехы – 160 000 €, Українці – 100 000 €, Нїмці – 80 000 €, Хорваты – 60 000 €, Жыды – 60 000 €, Поляци – 40 000 €, Руси – 40 000 €, Булгаре – 32 000 €, Мораване – 20 000 €, Сербы – 20 000 €, мултікультура – 250 000 €.

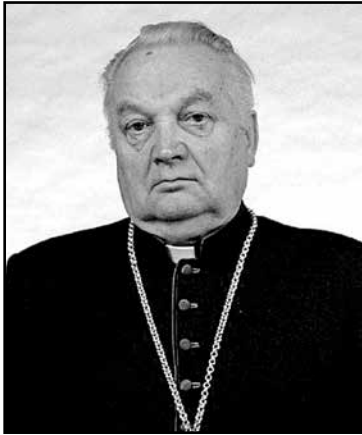
Умер єпіскоп Іван Лявинець (1923 – 2012)

9. декабря 2012 вмер у віці недожытых 90-ых років грекокатолицький єпіскоп Іван ЛЯВИНЕЦЬ. Ведно з о. Франтішком Крайняком (нар. 1956) стояв при зроді першых перекладів Святого Писма до кодифікованого русиньского языка. Уведжений є як перекладатель у публікаціях: „Євангелії і Апостолы на неділі і свята цілого року“ (Міджілабірці, 1999, 193 стор.) і „Апостолы на неділі і свята цілого року“ (Міджілабірці, 1999, 94 стор.)

І. Лявинець у нас дома, кідь єм іщі був молодым хлопцём, був великов особностёв. Мій отець Андрій Тімкович (1919 – 1987) го часто споминав і все ся о нїм висловлєвав з великов почливостёв і нетаємным обдивом. Быв тайно высвяченым єпіскопом і близким сполупрацівником священномученика Павла Петра

Гойдіча, ЧСВВ (1888 – 1960).

І. Лявинець був сокласником мого отца з Підкарпатської Руси. Выростали ведно, затоже Лявинець був родом з Воловця а мій отець із Лазів, што лежали пару кілометрів од Воловця.

Обидвоми выштудовали теологію і стали ся грекокатолицькыма священниками. Лявинець але, на розділ од мого отца, зістав слободным-целібатником. По высвячіню на священника в році 1946 владыком Павлом Петром Гойдічом, ЧСВВ, був такой (за три місяці) высвяченый за єпіскопа.

Быв секретарём владыкы П. П. Гойдіча і редактором по русиньскы писаных часописів **Благовістник** і **Зоря**. Шефредактором **Благовістника** був у році 1947 і в роках 1969 – 1970.

Почас акції „П“ (1950), в котрій была насилно ліквідована грекокатолицька церьков, спочатку ся му дарило ховати ся, подобно як мому отцёви, але раз, кідь був на навщіві у знамых, тайна поліція почас нагодной разії го вхопила. Потім го одсудили за зраду отчизны і дакілько років сидів в арешті. З тяжко підломлєным здоровєм – мав лем половину плюц – тримав ся і так добрі. Од року 1969 аж до року 2003 діяв міджі грекокатоликами в Празі. Спочатку як священник а од року 1996 як єпіскоп-апостольскый екзарха. В році 2003 одышов на пензію і був емерітним єпіскопом.

Владыка Кір Іван Лявинець був у році 1993 выменованый за єпіскопского вікаря про новостворєный Грекокатолицький вікаріат в Чеськословєнську з центром у Празі. В році 1996 го папа Ян Павел II. выменовав за апостольского екзарху новостворєного Апостольского екзархату про грекокатоликів у Чеській републіці і за помічного єпіскапа акаліссєнського. Такой по тім одышов до Рима, де го тогдышній секретарь Конгреґації про выходну Церьков архієпіскоп Мірослав Марусин (1924 – 2009) „якобы высвятив“ на єпіскапа в базіліці св. Клімента. Дожыв ся патріархального віку – скоро 90 років, і 9. декабря 2012 одышов до вічности.

Вічная єму память!

о. Горазд Андрій ТІМКОВІЧ, ЧСВВ, Кошиці

Позначкы к языковому закону на Україні

Выбераме із коментаря Михала Ондрейчіка к закону України О принципах штатной языковой политики з 3. юла 2012 і доповненого 6. новембра 2012, а то фрагмент з части о Закарпатській области України (о Мадярах і Русинах):

„Міністер про міморядны сітуації Віктор Балога, котрый походить із Закарпатської области, в пресі ся высловив на адресу мадярьского языка в даній области: „Мадярьскый язык був языком навчалным на дакількох закарпатських школах і так то зістане; у регіоні было дакілько російськыязычных школ – і тоты там зістануть, але новы школы у звязи з тым законом не будуть отворєны; не были там ниякы русиньскы школы ани ся не обявлять. (Подля выслову Петра Геца, єдного з лідрів русиньского руху на Закарпатю, є сам Віктор Балога Русином). Нашто є Україні такый закон? І без нєго вшыткы закарпатськы Мадяре пишуть по російскы, говорять по російскы в штатных органах, і не будуть говорити по українскы. Так нашто тото вшытко? Напротивагу, в Демократічнім союзі Мадярів приязно вітають тот закон в повнім розсягу зато, же тот вопрос є єдным з основных в програмі Віктора Януковича. Іштван Гайдош, председа Демократічного союзу Мадярів, має надію, же в Закарпатській области будуть ся апліковати параграфы закона, но тот процес собі выжадує час і фінанції, сучасно додав, же много залежить од выслідків осінніх парламентных волеб. Кідь собі Партія регіонів утримле ведучу позицію у Вєрховній раді України і коло нєй ся сформує нова векшына, тот процес ся буде розвивати і надале...“

Мґр. Петро КРАЙНЯК, Уряд уповномоченого влады СР про народностны меншыны

(Позн. редакції: Подля того закона вживаня языка народностной меншыны в Закарпатській области України ся дотыкать лем Мадярів, бо в тім регіоні є подля коментаря М. Ондрейчіка 12,7 % Мадярів (на українській вебовій сторінці ся обявлює чісло 12,1 % приголошєных при списованю людей ід мадярьскій народностній меншыні, што значить, же так ці іншак – перевышуют 10-процентну граніцію в Закарпатській области). То значить, же Мадяре сповнують крітеріум на вживаня свого материньского языка у школах і штатных інституціях. Але Русины – нї, бо к ним ся при посліднім списованю жытелів приголосило в Закарпатській области України лем 10 тисєч людей, што є 0,8 % жытелів области! Увидиме, як то буде по тогорічнім списованю людей на Україні?! Дотеперь подля параграфу закона у Закарпатській области екзистують і будуть екзистовати лем мадярьскы народностны школы і російскы, але не русиньскы, хоць уж десять років у недільных школах регіону проходить навчання русиньского языка, яке але штат не узнає ани не підпорує.)

Можности штудія русиньского языка на Пряшівській універзиті

ФІЛОЗОФІЧНА ФАКУЛТА

- Бакаларьскый ступінь штудія (денна форма, презентачна форма)
- Термін подаваня пригласок: до 28. фебруара 2013
- Термін вступных экзаменів: 12. – 14. юна 2013
- Поплаток за матеріалне забезпєчєня вступного экзамену: 34 €
- Учїтельскый штудійный програм русиньскый язык і література мож штудовати в комбінації з: анґліцькым языком і літ., історіов, естетіков, етічнов выховов, філософіов, французькым, німецькым, російськым, словацькым і українськым языком і літературов. Далшы інформації на: <http://www.unipo.sk/filozoficka-fakulta/informacie-pre-uchadzacov>

ФАКУЛТА ГУМАНІТНЫХ І ПРИРОДНЫХ НАУК

- Термін подаваня пригласок: до 31. марца 2013
- Термін реалізації экзамену з музичного уменя: апріль 2013
- Термін вступных экзаменів (андраґогіка): юн 2013
- Поплаток за матеріалне забезпєчєня вступного экзамену: 34 €
- Учїтельскый штудійный програм русиньскый язык і література мож штудовати в комбінації з: біолоґіов, екологіов, фізіков, геогґрафіов, математіков, фізіков і технічнов выховов. Далшы інформації о штудійных програмах на ФГПН суть на интернетовій сторінці: <http://www.unipo.sk/fakulta-humanitnych-prirodnch-vied>

ФАКУЛТА ШПОРТУ

- Термін подаваня пригласок на 1. ступінь штудія: 1. коло до 31. марца, 2. коло до 30. юна 2013
- Термін реалізації вступного экзамену на 2. ступінь штудія: 1. коло до 28. юна 2013, 2. коло 31. авґуста 2013
- Термін вступных экзаменів (андраґогіка): юн 2013
- Поплаток за матеріалне забезпєчєня вступных экзаменів: 34 €
- Термін подаваня пригласок на 3. ступінь штудія: до 15. юна 2013
- Термін реалізації вступных экзаменів на 3. ступінь штудія: 2. юла 2013
- Конзултація к вступным экзаменам на 1. ступінь: 20. апріля 2013
- В другім колі не мож подати пригласку на штудії в комбінації тілесна выхова в комбінації
- Поплаток за матеріалне забезпєчєня вступных экзаменів на 1. і 2. ступінь штудія: 34 €
- Учїтельскый штудійный програм русиньскый язык і література мож штудовати в комбінації з тілеснов выховов. Далшы інформації на: <http://www.unipo.sk/fakulta-sportu/vzdelavanie/as>

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Prešov, SR. Tel.: 0907 164 715. Регістрацне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік є 10,- €. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2